

**Завдання і відповіді Всеукраїнської олімпіади з географії
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(очний тур) 21 квітня 2018 р. (загальна кількість балів – 100)**

Група А – це тести, у кожному з яких слід знайти одну правильну відповідь із чотирьох пропонуєаних. Правильну відповідь обведіть кружечком.

За завдання групи А загальна кількість балів – 12.

01. Прилад, за допомогою якого на спеціальних станціях фіксують силу землетрусів:

- А пловіограф Б барограф В нівелір **Г сейсмограф**

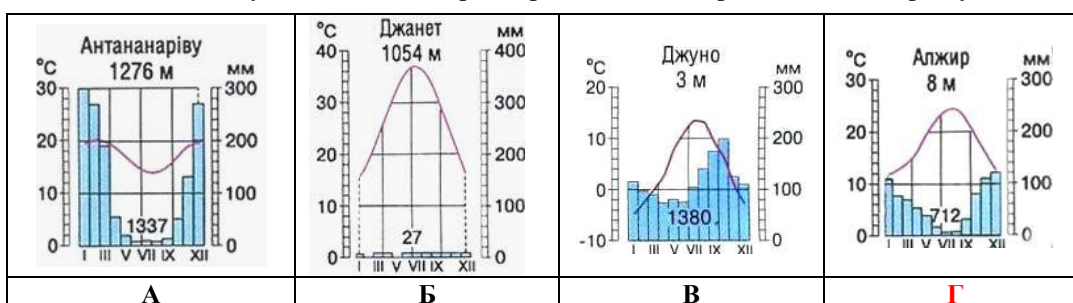
02. За наведеними даними розрахуйте річну амплітуду температур та визначте, яка з амплітуд є найменшою:

- А** $t_{max} = +11^{\circ}C, t_{min} = -10^{\circ}C$ **В** $t_{max} = +34^{\circ}C, t_{min} = +11^{\circ}C$
Б $t_{max} = +25^{\circ}C, t_{min} = +3^{\circ}C$ **Г** $t_{max} = +20^{\circ}C, t_{min} = -4^{\circ}C$

03. Кліматичний пояс, у якому розташована південна частина території Європи:

- А субекваторіальний **Б субтропічний** В тропічний Г помірний

04. Установіть тип клімату, найбільшою мірою придатний для промислового вирощування цитрусів:

05. Озеро, яке є найбільшим за площею в Африці:

- А Верхне Б Чад **В Вікторія** Г Байкал

06. Оберіть регіон світу, де серед віруючих переважають мусульмани:

- А Північна Африка** В Південна Європа
 Б Південна Америка Г Східна Азія

07. Держава, де у структурі зайнятих у господарстві, відносно (у %) переважають робітники сфери послуг:

- А Україна Б Китай В Польща **Г Франція**

08. Укажіть правильне твердження щодо лідерства країни в Латинській Америці:

- А Мексика – найбільший експортер автомобілів В Чилі – найбільший видобувач нафти
Б Бразилія – найбільший експортер кофе Г Аргентина – найбільший імпортер зерна

09. Височина, де гірські породи Українського щита виходять на денну поверхню:

- А Приазовська** Б Хотинська В Середньоруська Г Волинська

10. Живлення, яке відсутнє у річок України:

- А снігове **Б льодовикове** В підземне Г дощове

11. Озеро України, яке розташоване на території національного природного парку:

- А Сасик Б Ялпуг В Донузлав **Г Синевир**

12. Адміністративна область України, на території якої працює найпотужніша АЕС:

- А Донецька Б Київська **В Запорізька** Г Одеська

Група Б. Завдання 13-17 – це тести на відповідність, у кожному завданні слід знайти 4 правильні пари «літера-номер». Відповіді подайте нижче у вигляді А-2, Б-4 і т. ін.

За завдання групи Б загальна кількість балів – 20.

13. Визначте відповідність між промисловим підприємством та принципом його розміщення:

Підприємство	Принцип розміщення
А молокозавод	1 тяжіє до споживача продукції
Б ракетно-космічний завод	2 розміщується поблизу комбінату чорної металургії
В завод з виробництва фосфатних добрив	3 тяжіє до джерела дешевої енергії
Г титано-магнієвий завод	4 орієнтується на кваліфіковані кадри
	5 орієнтується на наявність сировини

А -1	Б -4	В -5	Г -3
------	------	------	------

14. Установіть відповідність між земною геосферою та твердженням про неї:

Геосфери Землі	Твердження
А літосфера	1 геосфера, яка на Землі утворилася останньою
Б гідросфера	2 входить земна кора і най верхній шар мантії
В атмосфера	3 у складі переважають хімічні елементи Н та О
Г біосфера	4 вона зовсім <u>не</u> населена живими організмами
	5 геосфера, яку досліджують метеорологи

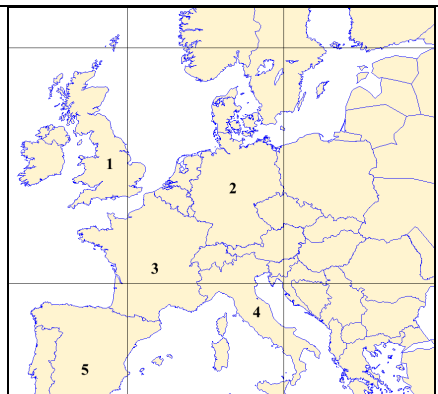
А -2	Б -3	В -5	Г -1
------	------	------	------

15. Установіть відповідність між національними парками та областями України, де ці парки створені:

Національні парки	Країни
А Святі гори	1 Волинська
Б Синевир	2 Харківська
В Шацький	3 Херсонська
Г Дворічанський	4 Донецька
	5 Закарпатська

А -4	Б -5	В -1	Г -2
------	------	------	------

16. Установіть відповідність між інформацією, що характеризує державу, та цифрою, якою ця держава позначена на карті (рис. нижче):

<p>А держава, яка більшу частину електроенергії (понад 72% у 2016 р.) виробляє на атомних електростанціях</p> <p>Б держава, яка серед членів ЄС є найбільшою за кількістю населення (понад 82 млн осіб у 2016 р.)</p> <p>В держава, яка має намір у найближчі роки вийти зі складу ЄС</p> <p>Г держава, на континентальній території якої та на островах є діючі вулкани</p>	
--	---

А -3	Б -2	В -1	Г -4
------	------	------	------

17. Установіть відповідність між рудами металів (у дужках - їх щорічний видобуток країною-лідером) та країнами, що виробляють цю рекордну серед країн світу кількість рудної сировини:

Порти	Країни
А Залізні руди (900 млн т на рік)	1 Казахстан
Б Мідні руди (5,4 млн т на рік)	2 Японія
В Уранові руди (19,5 тис. т на рік)	3 Китай
Г Алюмінієві руди (81 млн. т на рік)	4 Чилі
	5 Австралія

А -3	Б -4	В -1	Г -5
------	------	------	------

Група В. Завдання 18-23 мають по сім варіантів відповіді, серед яких лише три правильні. Правильні відповіді обведіть кружечками.

За завдання групи В загальна кількість балів – 18.

18. Характерними рисами господарства України є:

- А значну частину експорту складає продукція АПК (зерно, цукор, олія тощо)
- Б експортне значення має нафтогазова промисловість
- В швидкими темпами розвиваються скотарство і вівчарство
- Г експортне значення має продукція чорної металургії
- Д галузями спеціалізації країни є туризм і курортне господарство
- Е більшу частку потреб в електроенергії забезпечують гідроелектростанції
- Ж наукоємні галузі у машинобудуванні України зовсім не розвинені

19. Рекордні природні об'єкти світу, які розташовані в Африці:

- А найбільший півострів
- Б найдовша зона розломів**
- В найвищий водоспад
- Г найглибше озеро
- Д найдовша ріка**
- Е найвища гора
- Ж найбільша за площею пустеля**

20. Острови, які розташовані в Тихому океані:

- А Гапагоські**
- Б Фолклендські
- В Азорські
- Г Гавайські**
- Д Шпіцберген
- Е Маріанські**
- Ж Мальдівські

21. Области, які утворюють Столичний економічний район:

- А Чернігівська**
- Б Черкаська
- В Кіровоградська
- Г Київська**
- Д Полтавська
- Е Вінницька
- Ж Житомирська**

22. Укажіть держави-монархії:

- А Китай
- Б Саудівська Аравія**
- В Франція
- Г Італія
- Д Марокко**
- Е Німеччина
- Ж Японія**

23. Країни світу, населення яких перевищує 200 мільйонів осіб:

- А Росія
- Б Пакистан**
- В Бразилія**
- Г Мексика
- Д Японія
- Е Індонезія**
- Ж Німеччина

Група Г. Завдання 24-28 потребують розгорнутої відповіді. Кожна відповідь оцінюється за 10-бальною шкалою (повнота відповіді – до 7 балів, чіткість і лаконічність відповіді – до 2 балів, наведення необхідних прикладів – 1 бал).

За завдання групи Г загальна кількість балів – 50.

24. Назвіть і стисло охарактеризуйте основні родовища металевих руд на території України.

Відповідь: Україна багата на залізні руди. Є два залізородні басейни – Криворізький і Керченський та два залізородні райони – Кременчуцький та Білозерський. Уміст заліза іноді перевищує 60%, і таку руду можна одразу переплавляти. Якщо вміст заліза в руді 10-50%, таку руду збагачують. Видобуток руди ведеться і в шахтах (глибини до 800 м), і в кар'єрах (максимальна глибина 426 м). Залізна руда – основа чорної металургії.

Багато в Україні марганцевих руд, які зосереджені у Нікопольському марганцевородному басейні. Залягають руди в осадовій товщі на Українському щиті. Ці руди теж використовуються у чорній металургії.

Родовища уранових руд відкриті на Українському щиті і видобуваються переважно у Кіровоградській і Дніпропетровській областях. Збагачують уранові руди на комбінаті у Жовтих Водах (Дніпропетровська область).

Ртутні руди (кіновар) залягають поблизу міста Горлівки – Микитівське родовище. Видобувають руду в кар'єрах.

У межах Українського щита видобувають нікелеві руди, є титанові руди (розсіпні), відкриті прояви золота.

Дрібні родовища металевих руд розробляються на Закарпатті.

25. Що таке погода? Які існують способи спостереження за погодою?

Відповідь: Погода – це стан нижнього шару тропосфери у даному місці в даний момент часу. Для характеристики погоди фіксують такі її складники: температуру повітря (термометрами), вологість повітря (психрометрами або гігрометрами), атмосферний тиск (барометрами), силу і напрямок вітру (флюгерами, анемометрами), хмарність (нефоскопом) та опади (опадомірами, пльовіографами). Є прилади-самописці, створені прилади для автоматичної фіксації елементів погоди.

Спостереження за погодою ведуть на метеостанціях (заміри цілодобово кожні 2-3 години); є автоматичні метеостанції; за погодою спостерігають із космосу за допомогою метеосупутників. Широко використовуються синоптичні карти, по яких укладається прогноз погоди.

Оскільки погода мінлива, погоду описують за певний проміжок часу: погода вранці, погода за день, погода за тиждень, погода за місяць. Погоду порівнюють з кліматичними показниками, наприклад: березень у цьому році був на 2 градуси холодніший ніж звичайно, а опадів було удвічі менше норми.

26. Що таке індекс людського розвитку (ІЛР)? Наведіть приклади країн з різним ІЛР. Яким є ІЛР України?

Відповідь: Індекс людського розвитку (ІЛР), до 2013 р. називався ІРЛП – індекс розвитку людського потенціалу, - це інтегральний показник, що розраховується ООН щорічно для міждержавного порівняння та виміру рівня життя, грамотності, освіченості, довголіття як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території. Індекс був розроблений у 1990 р. та щорічно публікується у рамках програми розвитку ООН.

У підрахунках ІЛР ураховуються три види показників:

- очікувана тривалість життя – оцінює довголіття;
- рівень грамотності населення країни (середня кількість років, що витрачені на навчання) та очікувана тривалість навчання;
- рівень життя, який оцінений через ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) у доларах США.

Відповідно до показників, виділяють країни з дуже високим ІЛР (Норвегія, Австралія, Швейцарія, Німеччина тощо); країни з високим ІЛР (у тому числі – Білорусь, Казахстан, Україна); із середнім ІЛР (Молдова, Киргизстан та ін.); з низьким ІЛР (найнижчі показники мають ЦАР, Нігер, Чад).

27. Охарактеризуйте відомі Вам демографічні показники, пов'язані з природним і механічним рухом населення.

Відповідь: Природний рух населення характеризується коефіцієнтами народжуваності та смертності. Частіше ці показники даються у проміле.(‰). Різниця між народжуваністю і смертністю дає природний приріст. Він може бути додатним і від'ємним. В Україні зараз природний приріст від'ємний.

Механічний рух населення складають імміграція (в'їзд до країни на постійне чи тривале проживання) та еміграція (виїзд із країни за кордон на постійне або тривале проживання). Різниця між показниками імміграції та еміграції називається сальдо міграції. Сальдо теж може бути додатним і від'ємним. Для України сальдо міграції в останні роки було переважно від'ємним. Частіше і ці показники даються у проміле.(‰).

За рахунок природного приросту і сальдо міграції кількість населення країни може збільшуватися або зменшуватися. Кількість населення України зараз зменшується, бо смертність перевищує народжуваність, а еміграція вища за імміграцію.

28. Ви, очевидно, вже обрали свою майбутню професію, пов'язану з нашим факультетом. Складіть стислий нарис про цю професію. Які знання і вміння Ви хотіли б отримати під час навчання на факультеті геології, географії, рекреації і туризму ХНУ імені В.Н. Каразіна?

Відповідь: Це завдання творче – абітурієнти характеризують обрану професію та викладають, які знання і вміння хочуть отримати під час навчання. Фактично перевіряються знання, наскільки абітурієнт знає, чим займаються геологи, гідрогеологи, фізико-географи, економіко-географи та ін. спеціалісти, пов'язані з науками про Землю.